

До історії Маріупольського державного грецького театру

Із встановленням Радянської влади в Україні, одним із засобів її зміцнення стає так звана культурна революція, або національно-культурне будівництво — відродження національної школи, мови, друку, мистецтва. Це стосується як українців, які склали вісімдесят відсотків населення Республіки, так і численних національних меншин — німців, поляків, євреїв, росіян, молдаван, болгар, греків.

Стосовно греків ця діяльність більшовицького уряду відома як «еллінізація».

Створення Маріупольського державного грецького театру стає кінцевою ланкою в низці заходів Уряду щодо елінізації греків Приазов'я. Його робота будується за формою — «національний за формою й соціалістичний за змістом».

У 1932-1933 роках закладаються підвалини його роботи. Маршрут гастролей театру визначається, у першу чергу, місцями компактного проживання греків на Донеччині — розклад складається залежно від господарсько-політичних кампаній на селі. Доволі щільний графік виїздів на село диктує й основні форми роботи — концерти польових бригад, жива газета, невеличкі сцени з репертуарних вистав театру. Багато уваги приділяється створенню сільських самодіяльних драматичних гуртків.

У цей час у репертуарі театру вистава за мелодрамою «Таміла» О. Золіна (за Ф. Дюшенем), яка знайомила глядача з соціально-побутовими й етнографічними рисами життя східних народів.

У фондах Державного театального музею України зберігаються фото, на одному з яких зображена сцена із вистави, а на іншому — актори й робітники театру одразу після завіси. Фото свідчать, що декорації вистави й костюми акторів, незважаючи на тодішню бідність, зроблені із смаком і вишукано стилізовані, а самі актори вдало заґримовані. Мізансцена, зображена на одному із фото, дуже динамічна, що вказує на майстерність режисера¹.

Із жовтня 1933 року колектив театру готує виставу «Роман-середній» за п'єсою Миколи Куліша «Прощай, село» в перекладі на грецький діалект маріупольського поета Георгія Костопова. До цього часу була відома єдина постановка Кулішевої п'єси, здійснена Польським театром у Києві в 1933 році². Прем'єра вистави відбулася 5 червня 1934 року в Зимовому театрі в Маріуполі.

Вистава режисера Михайла Хороманського в світлі геноциду селянства в Україні більшовицьким урядом, стає, на наш погляд, найвизначнішою подією в історії театру. Національний колорит вистави, незважаючи на її ідеологічну спрямованість, не міг не залишити по собі відчуття втраченого для багатьох селян раю на землі.

Виставу вилучено з репертуару театру після того, як у вересні 1934 року Миколу Куліша було «вичищено» з партії, а у березні 1935 — засуджено до десяти років таборів³.

Театр, єдиний з існуючих у той час на терені України, звертається до роботи над античною трагедією Софокла «Антигона».

Після моторошних років голодомору, таборів, арештів, коли суспільство остаточно закріпачилося в тенетах тоталітарної держави, «Антигона» мала б стати громадянським протестом проти свавілля влади — звинувачувальним актом тиранові та системі. Але не судилося! Діяльність театру потрапляє під суворий партійний контроль, від художнього керівництва усунуто Михайла Хороманського, який працював над «Антигоною».

У 1936-37 роках театр бере участь в Першій та Другій обласних олімпіадах робітничо-колгоспних театрів Донеччини. У творчому доробку колективу цих років вистава «Платон Кречет» за однойменною п'єсою Олександра Корнійчука та «Маленькі трагедії» Олександра Пушкіна.

У січні 1938 року, під час так званої грецької операції, коли владою нищиться все, що стосується грецької національності, зазнають репресій і працівники театру. Його ліквідовано через «відсутність творчих кадрів, репертуару та міцного ідейно-політичного підґрунтя». Насправді ж, за ці кілька років театр став міцним професійним колективом, який гідно представляв грецьку діаспору в Україні.

■ Колектив
Маріупольського
грецького театру на
Всеукраїнському
театральному конкурсі на
краще обслуговування
виборів до Рад.
Листопад, 1934.

Фото із фондів
Державного музею
театрального, музичного
та кіномистецтва України.

1. Фото вистави Державного грецького театру «Таміла» — Держ. музей театрального, музичного та кіномистецтва України, інв. № № 7298, 7299.

2. Див.: Танюк Л. Коментар // Куліш М. Твори. У 2 т. Т. 1. П'єси. — К., 1990. — С. 492.

3. Танюк Л. Драма Миколи Куліша: [Передмова] // Куліш М. Твори. В 2 т. Т. 1. П'єси. — К., 1990 — С. 28.